

# PŘÍMÁ DEMOKRACIE

## ČÁST 1: HISTORIE

Demokracie ve starověkém Řecku byla přímá demokracie. Rozvinula se v Athénách na přelomu 7. a 6. století před naším letopočtem.

Hlavní znaky:

1. **Politická rovnoprávnost** – ovšem pouze pro dospělé muže narozené v Athénách: právo účastnit se veřejných shromáždění, soudů a úřadů.
2. **Přímá účast** – všechny důležité otázky probírány na shromážděních.
3. **Výběr kandidátů do veřejných funkcí:** jednoznačná shoda, volba losem (nebo se pravidelně střídali), vojevůdce volen dle schopností.
4. **Krátkodobost funkčního období** – obvykle jeden rok, někdy i jeden den (předseda rady padesáti).
5. **Problémy:** spory a hádky mezi řečníky na veřejných shromážděních.

### ZADÁNÍ PRO ŽÁKY:

- Čtete větu po větě. Po přečtení každé věty diskutujte, co víte a co nevíte.
- Pomocí barevných fixů v textu označte to, co:
  - již víme;
  - nevíme, je to nové.

# PŘÍMÁ DEMOKRACIE

## ČÁST 2: SOUČASNOST

Přímá demokracie v současnosti nikde plně neexistuje. Prvky přímé demokracie, hlavně referenda, se hodně využívají ve Švýcarsku. I tak tvoří jen 5 % rozhodování; 95 % rozhodování je vyhrazeno zastupitelské demokracii (lidé si volí své zástupce – poslance či zastupitele – a ti rozhodují).

### Přednosti přímé demokracie:

- *občané mohou o čemkoliv a kdykoliv hlasovat;*
- *veřejnost vyjadřuje své vlastní názory a není odkázána na sobecké politiky;*
- *lidé spíše přijmou ta rozhodnutí, která učinili sami.*

### Nevýhody přímé demokracie:

- *na rozhodování se podílí i nevzdělaní, nezkušení či snadno ovlivnitelní občané;*
- *politici mohou manipulovat s tím, o čem se bude v referendu hlasovat;*
- *referenda zjednodušují složité problémy na odpovědi ANO/NE;*
- *hrozí diktatura většiny, která potlačí práva menšin;*
- *příklad diktatury většiny: omezování práv Židů za druhé světové války vedlo až k jejich zabíjení.*

### ZADÁNÍ PRO ŽÁKY:

- Čtěte větu po větě. Po přečtení každé věty diskutujte, co víte a co nevíte.
- Pomocí barevných fixů v textu označte to, co:
  - již víme;
  - nevíme, je to nové.

# PŘÍMÁ DEMOKRACIE

## ČÁST 3: PRVKY PŘÍMÉ DEMOKRACIE V ČR

Ústava ČR upřednostňuje zastupitelskou demokracii nad přímou demokracií. Lidé volí své zastupitele (poslance), ti schvalují zákony a umožňují vládě vládnout tím, že jí vyjadřují důvěru.

### NÁSTROJE PŘÍMÉ DEMOKRACIE V ČR:

**Petice:** dávají občanům možnost se obrátit na úřady s dotazem, návrhem či stížností. Úřady se k ní musí vyjádřit, ale není pro ně závazná.

**Referendum:** v ČR existuje zákon o místním referendu, který umožňuje konat referendum o otázkách, o kterých smí obec rozhodovat – např. o nakládání s obecním majetkem.

Zákon o obecném referendu v ČR neexistuje, proto celostátní referendum v ČR nelze uspořádat. Výjimkou bylo referendum o vstupu ČR do Evropské unie – kvůli němu byl roku 2002 přijat zvláštní zákon.

### ZADÁNÍ PRO ŽÁKY:

- Čtete větu po větě. Po přečtení každé věty diskutujte, co víte a co nevíte.
- Pomocí barevných fixů v textu označte to, co:
  - již víme;
  - nevíme, je to nové.